

ПРАВОВАЯ КАМПЕТЭНЦЫЯ БІБЛІЯТЭКАРА-БІБЛІЁГРАФА ВЫШЭЙШАЙ КВАЛІФІКАЦЫІ: ЗМЯСТОЎНА-ДЗЕЙНАСНЫЯ ПАТРАБАВАННІ

Обращается внимание на важность правовой подготовки библиотечной-библиографов высшей квалификации. Рассматриваются основные задачи профессионально ориентированной правовой подготовки будущего библиотечной-библиографа, содержательно-деятельностные требования к библиотечной-правовой компетенции выпускника по специальности «библиотечное и библиография».

Значнае месца сярод кампетэнцый, якія фарміруюцца пры падрыхтоўцы спецыяліста кваліфікацыі «бібліятэкар-бібліёграф», займае прававая кампетэнцыя. Гэта, з аднаго боку, абумоўлена істотна ўзрастаючымі патрабаваннямі, якія прад'яўляюцца да ўзроўню прававой падрыхтоўкі ўсіх членаў грамадства, а з другога - прававое поле - неад'емны элемент любой прафесійнай дзейнасці, які забяспечвае яе ўстойлівае функцыянаванне на аснове ўстаноўленых норм і правіл. Адпаведна канцэпцыі прафесіяналізму (Э.М. Каліцкі і Н.Г. Ганчарык) [2], заснаванай на разуменні прафесіі як мностве семантычных палёў, любая прафесія складаецца з інфармацыйнага, дзейнасна-тэхналагічнага, антрапалагічнага і прававога семантычных палёў. Прававое поле прафесіі, па меркаванні Э.М. Каліцкага і Н.Г. Ганчарык, - гэта нарматыўнае асяроддзе для выканання функцый, сукупнасць паўнамоцтваў і адказнасці, якімі надзяляецца пасада [2]. Канцэпцыя Э.М. Каліцкага і Н.Г. Ганчарык дазваляе абгрунтавана сцвярджаць, што прававая кампетэнцыя з'яўляецца адной са значных складаючых прафесійнай характарыстыкі і сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці спецыяліста.

Неабходнасць прававой падрыхтоўкі бібліятэкара-бібліёграфа першапачаткова закладзена на ўзроўні дзяржаўных патрабаванняў да лакальных нарматыўных прававых дакументаў, якія забяспечваюць арганізацыйную дзейнасць бібліятэчнай установы;

- фарміраванне ўмення прымяняць прававыя веды і нормы для рашэння прафесійных задач, у тым ліку ўмення аказваць кансультацыйна-прававую дапамогу ў працэсе абслугоўвання ў цэнтрах прававой інфармацыі, якія функцыянуюць пры бібліятэках;

- фарміраванне ў студэнтаў разумення важнасці дамінанты прававога характару паводзін у сацыяльных і прафесійных адносінах;

- развіццё здольнасці да пастаяннай самаадукацыі, у тым ліку ў дачыненні да прававых ведаў, і эфектыўнай самарэалізацыі ў прафесіі.

Змястоўна-дзейнасныя патрабаванні да бібліятэказнаўча-прававой кампетэнцыі выпускніка неабходна адлюстроўваць праз такія катэгорыі, як «веды» (*кагнітыўная складаючая кампетэнцыі*) і «уменні» (*дзейнасная складаючая кампетэнцыі*). *Каштоўная складаючая кампетэнцыі* прадугледжвае сфарміраваныя каштоўна-сэнсавыя адносіны да яе зместу і ролі ў прафесійнай дзейнасці (гл. табл.).

Табліца

Агульныя патрабаванні да бібліятэказнаўча-прававой кампетэнцыі выпускніка па спецыяльнасці «бібліятэказнаўства-бібліяграфія»

Выпускнік павінен ведаць (мець веды)	Выпускнік павінен умець (валодаць умениямі)
<ul style="list-style-type: none"> - тэарэтычныя асновы прававога забеспячэння дзейнасці бібліятэк; - заканадаўчую, нарматыўна-прававую і адміністрацыйную сістэму кіравання бібліятэчнай справай краіны; - прынцыпы, якія ляжаць у аснове прававога рэгулявання дзейнасці бібліятэк; - правы і абавязкі суб'ектаў прававога рэгулявання ў сферы дзейнасці бібліятэк; - правы статус бібліятэкара-бібліяграфа і яго партнёраў па адносінах; сістэму праваадносін, якія ўзнікаюць у працэсе функцыянавання бібліятэк; - профільныя нарматыўныя правыя акты, якія рэгулююць дзейнасць бібліятэк, а таксама акты сумежнага заканадаўства; 	<ul style="list-style-type: none"> - працаваць з юрыдычнай літаратурай, правымі базамі даных; - выкарыстоўваць і распрацоўваць арганізацыйна-распараджальныя і нарматыўныя дакументы; - ствараць лакальны пакет прававых дакументаў, якія рэгулююць дзейнасць бібліятэчна-інфармацыйных устаноў; - рэалізоўваць і абараняць правы і інтарэсы бібліятэкі, паважаць і абараняць правы і інтарэсы карыстальнікаў бібліятэк і іншых суб'ектаў грамадскіх ад

Заканчэнне табліцы

<p>- комплекс лакальных нарматыўна-прававых актаў, якія забяспечваюць арганізацыйную дзейнасць бібліятэкі;</p> <p>- асаблівасці прававога рэгулявання адносінаў, якія ўзнікаюць па повадах: ства-рэння, ліквідацыі, развіцця бібліятэк і бібліятэчных сетак; фарміравання фондаў бібліятэк; бібліятэчнага абслугоўвання карыстальнікаў; ўзаемадзеяння работадатцаў з персаналам (кадрамі); фарміравання выкарыстання матэрыяльна-тэхнічнай базы бібліятэк.</p>	<p>носін, што ўзнікаюць у працэсе функцыянавання бібліятэкі;</p> <p>- аказваць кансультацыйна-прававую дапамогу ў працэсе абслугоўвання ў цэнтрах прававой інфармацыі, якія функцыянуюць пры бібліятэках;</p> <p>- інтэграваць тэарэтычныя прававыя веды, звязаныя з дзейнасцю бібліятэк, практычнай дзейнасцю.</p>
<p>Выпускнік павінен праяўляць пазітыўныя адносіны да зместу кампетэнцыі і яе ролі ў прафесійнай дзейнасці:</p>	
<p>- каштоўная арыентацыя на легітымны характар паводзін у сацыяльных і прафесійных адносінах;</p>	
<p>- асэнсаваная сістэматычная актуалізацыя ведаў у сферы бібліятэчнага заканадаўства.</p>	

Прававая кампетэнцыя як элемент сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці бібліятэкара-бібліёграфа фарміруецца паступова, аднак ключавая стадыя яе фарміравання прыходзіцца на момант навучання ў ВНУ па спецыяльнасці «бібліятэчназнаўства і бібліяграфія».

ЛІТАРАТУРА

1. Банденко, В. И. Выявление состава компетенций выпускников вузов как необходимый этап проектирования ГОС ВПО нового поколения : методическое пособие / В. И. Байденко. - Москва : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. - 72 с.
2. Каліцкіч, Э. М. Современная концепция профессионализма / Э. М. Калицкий, Н. Г. Гончарик // Адукацыя і выхаванне. - 2002. - № 10. — С. 19-26.
3. **Об утверждении** квалификационного справочника «Должности служащих, занятых в культуре и искусстве» [Электронный ресурс] : постановление Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь от 29.12.2001 № 25. - Режим доступа: http://www.bankzakonov.com/republic_pravo_by_2010/block06/rf-ylm7s5/index.htm, свободный. - Загл. с экрана. - Яз. рус. - Дата доступа: 05.09.2011.
4. **ОС РБ 1-23 01 11-2008.** Вышэйшая адукацыя. Першая ступень. Спецыяльнасць Е 1-23 01 11 Бібліятэчназнаўства і бібліяграфія (па напрамках). Кваліфікацыя - Бібліятэкар-бібліёграф. - Узамен Стандарта РД РБ 02100.5.211-98 ; уведз. 12.06.2008. - Мінск : Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, 2008 - 38 с.